

บทที่ ๕

อำนาจของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ในเวลาไม่ปกติ หมายถึง ในเวลาที่มีการรบ หรือสถานะสงคราม หรือ
ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก ในเวลาไม่ปกตินั้นพอจะแยกศาลทหารออกได้เป็น ๓
ประเภท คือ

๑. ศาลทหารซึ่งมีอยู่แล้วในเวลาปกติ คงพิจารณาพิพากษาคดีอาญาได้
ตามอำนาจ แต่ทำหน้าที่เป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ซึ่งมีผลทำให้คดีอาญาเหล่านั้น
จะสิ้นสุดลงเพียงศาลทหารชั้นต้น) ไม่มีการอุทธรณ์, ฎีกาใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมี
มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่เมื่ออำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก ได้ประกาศให้อยู่
ในอำนาจของศาลทหารได้อีกด้วย และถาคดีอาญาใดที่เกิดขึ้นในเขตที่ประกาศกฎ
อัยการศึกมีเหตุพิเศษเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ หรือความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชน บัญญัติว่าการทหารสูงสุดจะสั่งให้พิจารณาคดีอาญานั้นในศาลทหารในทุกท้องที่
หรือบางท้องที่ก็ได้

๒. ศาลทหารซึ่งแต่งตั้งจากศาลพลเรือน ให้ทำหน้าที่เป็นศาลทหาร ศาล
ทหารประเภทนี้ส่วนใหญ่จัดใหม่ขึ้นก็โดยอาศัยประกาศ หรือคำสั่งของคณะปฏิวัติเท่านั้น
อย่างไรก็ตาม คงนำเอาหลักการ ของกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารมาตรา ๓๗
มาใช้ ทั้งนี้เพื่อให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งประชาชนพลเรือนเป็นผู้กระทำความผิด
และการกระทำความผิดเกิดขึ้นในเขตที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก และในระหว่างเวลา
ที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ตามระบุไว้ในบัญชีข้อท้ายกฎอัยการศึกทุกข้อ หรือแต่บางข้อ
และบางส่วนของข้อหนึ่งข้อใดก็ได้ ซึ่งประกาศดังกล่าวมีผลบังคับเฉพาะคดีที่การกระทำความผิด
ตั้งแต่วันเวลาที่ระบุไว้ในประกาศ หรือภายหลังก็ได้ ประกาศนั้นต้องโฆษณาในราชกิจจานุ
เบกษา

๓. ศาลอาญาศึก เป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติอีกศาลหนึ่ง จะมีขึ้นได้
 ต่อเมื่อมีการรบ การสงคราม หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก และเมื่อหน่วยทหาร
 หรือเรือรบอยู่ในเขต**บริเวณ** หมายความว่าศาลนี้จะตั้งอยู่กับหน่วยทหาร หรือเรือรบ
 ในเขต**บริเวณ** สิ้นสุดแล้วแคว่หน่วยทหาร เรือรบจะไปอยู่ในเขต**บริเวณ**ใด แมแต่
 ภายนอกราชอาณาจักร

อธิบายข้อ ๑

บุคคลซึ่งตกอยู่ภายใต้อำนาจของศาลทหารในเวลาปกติ เมื่อเวลา
 บ้านเมืองอยู่ในภาวะไม่ปกติซึ่งศาลทหารได้กลายเป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ บุคคลนั้น
 ก็ตกอยู่ในอำนาจของศาลทหารในเวลาไม่ปกติไปด้วย ซึ่งจะทำให้ผลแตกต่างกันมาก คือ
 คำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกตินั้น ห้ามอุทธรณ์, ฎีกาใด ๆ ทั้งสิ้น

และตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๓๘
 บัญญัติว่า "ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยศาลทหารในเวลาปกติมาใช้บังคับในศาลทหารในเวลา
 ไม่ปกติโดยอนุโลม" ซึ่งทำให้อำนาจพิจารณาคดีเหมือนกับศาลทหารในเวลาปกติทุกประการ

เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเกิดปัญหาว่าศาลทหารในเวลาปกติ และศาลทหารใน
 เวลาไม่ปกติ เป็นศาลทหารที่ทำหน้าที่แยกกันแต่ละศาล หรือว่าเป็นศาลเดียวกัน แต่
 ทำหน้าที่สองฐานะ ปัญหาข้อนี้ศาลทหารสูงสุดได้ตัดสินว่าศาลทหารในเวลาปกติ และ
 ในเวลาไม่ปกติ เป็นศาลทหารเดียวกัน คือ คำพิพากษาศาลทหารสูงสุดที่ ๑๐/๒๕๕๔
 ความอาญา ระหว่างอัยการศาลทหารกรุงเทพ โจทก์ จำเลยเอก สมจิตต์ กุลสวัสดิ์
 จำเลย เรื่องรับของโจร

คดีนี้โจทก์ฟ้องศาลทหารกรุงเทพ (ใช้กฎ.๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔) ว่าจำเลย
 รับของโจร คดีเกิดขึ้นระหว่างประกาศใช้กฎอัยการศึก ศาลทหารกรุงเทพพิจารณาแล้ว
พิพากษาว่า ความผิดฐานรับของโจรเหตุเกิดในเวลาปกติ คดีไม่อยู่ในอำนาจศาล
ที่จะพิจารณาคดีพิพากษาโจทก์เห็นว่าคดีที่ศาลทหารกรุงเทพ (ใช้กฎ.๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔
พิพากษาแล้ว อุทธรณ์ฎีกาไม่ได้ (ถ้าเป็นคำพิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

ในความผิดที่ใครระบุไว้ท้ายพระราชบัญญัติกฎอัยการศึกแล้ว จะอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้
 (ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดต่อไป) จึงได้นำคดีนี้มาฟ้องยังศาลทหารในเวลาปกติ
 คือศาลทหารกรุงเทพ จำเลยคัดฟ้องว่าคดีนี้พิพากษาเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว โจทก์
 นำคดีมาฟ้องซ้ำไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ โจทก์
 อ้างว่าศาลทหารกรุงเทพ (ใช้กฎ.๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔) ยังมีใ้คดีขาดข้อเท็จจริง
 พิพากษายกฟ้อง เพราะเหตุที่คดีไม่อยู่ในอำนาจศาล โจทก์จึงมีอำนาจนำคดีมาฟ้อง
 ใหม่ในศาลที่มีอำนาจ (ศาลทหารกรุงเทพ) ได้โดยไม่เป็นการฟ้องซ้ำ ศาลทหาร
 สูงสุดได้วินิจฉัยปัญหานี้ว่าศาลทหารกรุงเทพเป็นศาลเดียว ศาลทหารกรุงเทพจะมี
 ความในวงเล็บหรือไม่ก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในอำนาจศาลทหารได้เท่ากัน
 ความในวงเล็บที่เขียนว่า " (ใช้กฎ.๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔) " บ่อมเป็นเพียงเครื่อง
 หมายถึงพิเศษไปทางธุรการ เช่นเพื่อประโยชน์ในการเก็บสถิติ เป็นต้น มีสิ่งแตกต่าง
 กันอยู่อย่างหนึ่งซึ่งเป็นเหตุจูงใจให้เข้าใจผิดกันไปว่า ศาลทหารกรุงเทพ (ใช้กฎ.
 ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔) และศาลทหารกรุงเทพเป็นคนละศาลกัน ความเข้าใจว่า
 หากมีวงเล็บศาลทหารกรุงเทพ (ใช้กฎ.๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔) แล้ว เมื่อศาลได้
 คัดสินแล้ว จะอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้ ซึ่งที่จริงแล้วการจะอุทธรณ์, ฎีกาไม่ได้นั้นไม่เกี่ยว
 กับศาลทหารกรุงเทพ จะมีวงเล็บหรือไม่ หากเกิดจากกาลเวลา และสถานที่ที่เกิดเหตุ
 กล่าวคือ ถ้ากระทำความผิดในเขตและเวลาที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ผลของคำพิพากษา
 นั้น จะเด็ดขาดในศาลชั้นต้น และจะอุทธรณ์, ฎีกาไม่ได้เสมอไป ฉะนั้น การที่ศาล
 ทหารกรุงเทพ (ใช้กฎ.๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔) ได้พิพากษาคดีที่แดงที่ ๓ ก./๒๕๕๔
 ว่า ความผิดฐานรับของโจรไม่อยู่ในอำนาจศาลทหาร (ใช้กฎ.๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๔)
ที่จะพิจารณาพิพากษา เพราะเหตุเกิดในเวลาปกติจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย หน้าที่ของ
 โจทก์ที่ไม่เห็นด้วยคำพิพากษาก็คือจักต้องฟ้องอุทธรณ์, คัดค้านคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับความผิดฐานนี้ต่อศาลทหารกลาง แต่เมื่อโจทก์ไม่อุทธรณ์ และปล่อยให้คดีถึงที่สุดแล้ว
 โจทก์จึงจะนำขอหว่านมูลกรณีเดียวกันมาฟ้องใหม่อีกยอมไม่ได้เป็นการฟ้องซ้ำ ต้องห้าม
 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ (๔)

อธิบายขอ ๒

สำหรับศาลทหารตามข้อนี้เป็นหัวข้อที่สำคัญมาก เพราะศาลทหารตามความหมายในข้อนี้มีความกว้างขวาง ครอบคลุมไปถึงบุคคลพลเรือนโดยทั่วไป ซึ่งปกติมิได้ตกอยู่ภายใต้อำนาจศาลทหาร อำนาจศาลทหารข้อนี้เกิดจากการประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งสำหรับศาลทหารตามข้อนี้ ขอบเขตไปกล่าวละเอียดในบทที่ ๒ ซึ่งว่าด้วย "ความสัมพันธ์ระหว่างกฎอัยการศึก กับอำนาจของศาลทหาร" ต่อไป

อธิบายขอ ๓

ศาลอาญาศึก เป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติกาลหนึ่ง จะมีขึ้นได้ต่อเมื่อมีการรบ การสงคราม หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก และเมื่อหน่วยทหารหรือเรือรบอยู่ในยุทธบริเวณ

คำว่า "ยุทธบริเวณ" นั้น มีความหมายตามที่คู่มือราชการสนามว่าด้วยวิธียุทธ (ร.ส.ย.) ๓๐ ธันวาคม ๒๔๘๒ ได้อธิบายการจัดดินแดนไว้ว่า

๑. เขตสงครามประกอบด้วยพื้นที่ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินการสงคราม

๒. ยุทธบริเวณ หมายถึงพื้นที่ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ส่วนหนึ่งในเขตสงคราม ซึ่งใช้ในการยุทธ จะเป็นการรุกหรือตั้งรับก็ได้แล้วแต่หน้าที่ที่รับผิดชอบ และทั้งใช้ในการช่วยรบด้วย

๓. เขตหน้า ก็คือ พื้นที่ยุทธบริเวณอันเป็นส่วนของกองทัพ และกองพลอิสระ

๔. เขตหลัง เป็นส่วนของยุทธบริเวณ ซึ่งอยู่ถัดจากเขตหน้าลงไปข้างหลัง เป็นเขตที่ประกอบด้วยเส้นทางคมนาคม องค์กรส่งกำลังและส่งกลับ ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ อันจำเป็นสำหรับสนับสนุน และบำรุงหน่วยสนามในยุทธบริเวณ โดยใกล้ชิด

๕. เขตภายใน คือ พื้นที่อันเป็นดินแดนของชาตินอกจากพื้นที่
เป็นยุทธบริเวณ และคู่มือราชการสนามว่าด้วยวิธียุทธของกองทัพบก (ร.ย.ส. -
๐๗) ข้อ ๕๐ ได้จัดดินแดนไว้ดังนี้

ก. เขตสงคราม (อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พื้นที่การ
สงคราม) คือ พื้นที่ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหรืออาจจะ
เกี่ยวข้องกับโดยตรงในการดำเนินการสงคราม เขตสงครามแบ่งออกตามลักษณะ
ของการปฏิบัติที่วางแผนไว้ หรือที่กำลังเป็นอยู่

ข. ยุทธบริเวณ (อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พื้นที่ปฏิบัติการ)
คือ พื้นที่ส่วนหนึ่งของเขตสงครามที่จำเป็นแก่การปฏิบัติการ และการสนับสนุนการ
ปฏิบัติการทางทหารตามภารกิจที่ได้รับมอบ เขตสงครามอาจประกอบด้วยยุทธบริเวณ
หลายแห่ง

ค. เขตภายใน คือ พื้นที่ส่วนหนึ่งดินแดนของชาติที่ไม่ได้กำหนด
เป็นยุทธบริเวณ นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติจักระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. ๒๕๐๓ มาตรา ๒๓ ยังให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีอำนาจกำหนด
พื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง เป็นยุทธบริเวณ หรือเขตภายในได้

๓.๑ ที่ตั้งศาลอาญาศึก

ศาลอาญาศึกเป็นศาลไม่ประจำอยู่เหมือนศาลทหารในเวลาปกติ
เป็นศาลที่ตั้งอยู่กับหน่วยทหาร หรือเรือรบในเขตยุทธบริเวณ สิ้นสุดแล้วแต่หน่วยทหาร
เรือรบจะไปอยู่ในยุทธบริเวณใด แมแต่ภายนอกราชอาณาจักร

๓.๒ องค์คณะตุลาการ

ศาลอาญาศึกต้องมีตุลาการ ๓ นาย เป็นองค์คณะ ตุลาการ
ทั้ง ๓ นาย ต้องเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตร ศาลอาญาศึกเป็นศาลทหารประเภทเดียว
ที่ไม่ต้องมีตุลาการพระธรรมนูญ แต่ในทางปฏิบัติทางราชการจะจัดเจ้าหน้าที่กฎหมาย
ไปทำหน้าที่ตุลาการร่วมในจำนวนตุลาการทั้ง ๓ นาย ดังที่เคยปฏิบัติมาแล้ว ในการ
ตั้งศาลอาญาศึกที่ประเทศเกาหลี และสาธารณรัฐเวียดนาม

๓.๓ การแต่งตั้งตุลาการ

พระมหากษัตริย์ทรงมอบพระราชนัดดาผู้ใหญ่บังคับบัญชาทหาร เป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนตามพระราชนัดดาที่ทรงบัญชาทหารว่าควรวางการแต่งตั้งตุลาการ ผู้บังคับบัญชาทหารที่มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาที่ใดก็ได้ ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังทหารอยู่ในบังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในเรือรบ ป้อม หรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหาร หรือผู้ทำการแทน เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาที่ใดก็ได้ เพื่อพิจารณาคดีอาญาที่เกิดขึ้นเฉพาะในเขตหน้าที่ของหน่วยทหารนั้นได้ และเมื่อทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ กระทำผิดร่วมกัน ให้ผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด ณ ที่นั้น เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาที่ใดก็ได้

๓.๔ เขตอำนาจศาลอาญาที่ใดก็ได้

ศาลอาญาที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เกิดขึ้น เฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยทหารที่ตั้งศาลอาญาที่ใดก็ได้

๓.๕ อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอาญาที่ใดก็ได้

ศาลอาญาที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวง ซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นในเขตอำนาจใดก็ตามตามกฎหมาย และไม่จำกัดบุคคล คดีที่ศาลอาญาที่มีคำพิพากษาแล้ว เป็นอันถึงที่สุด จะอุทธรณ์, ฎีกาไม่ได้โดยเด็ดขาด จะเห็นว่าเป็นอำนาจที่กว้างขวางมาก

ศาลอาญาที่ใดก็ได้จัดเป็นศาลทหารในเวลาไม่ปกติชดเชยหนึ่ง ดังนั้น นอกจากบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร เมื่อกระทำความผิดในยุทธรบบริเวณและท้องขึ้นศาลอาญาที่ใดก็ได้ บุคคลพลเรือนที่กระทำความผิดอาญาในยุทธรบบริเวณท้องขึ้นศาลอาญาที่ใดก็ได้ แต่เป็นที่เข้าใจกันว่าความผิดนั้นต้องเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับหน่วยทหาร เช่น การกระทำจรรยากรรม, การหาข่าวความเคลื่อนไหวของทางฝ่ายทหาร หรือ การลอบวางระเบิดในที่ทำการทหาร เป็นต้น หากเป็นความผิดทั่วไปที่พลเรือนกระทำผิดพลเรือน แม้จะอยู่ในยุทธรบบริเวณ ก็ไม่จำเป็นต้องให้ศาลอาญาที่ใดก็ได้พิจารณา มิฉะนั้นจะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร โดยไม่มีประโยชน์ ถ้าเป็นเช่นนั้นผู้กระทำความผิดก็ต้องขึ้นศาล

ทหารในเวลาไม่ปกติในเขตนั้นต่อไป ตัวอย่างเช่น นาย ก. กระทำการลอบส่งวิทยุ รายงานความเคลื่อนไหวของกองร้อยที่ ๒ ของกองพันทหารม้าที่ ๑๐ กรมทหารม้าที่ ๒ (ม. ๒ พัน. ๑๐) ซึ่งปฏิบัติการปราบปรามผู้ก่อการร้ายอยู่ ณ อำเภอป่า จังหวัดน่าน ซึ่งที่อำเภอป่านี้ : ทางกระทรวงกลาโหมประกาศว่าเป็น "ยุทธบริเวณ" เช่นนี้ การกระทำของ นาย ก. ต้องได้รับการพิจารณาทันทีได้ในศาลอาญาศึกซึ่งตั้ง ณ กองพันทหารม้าที่ ๑๐ นั้น โดยมีผู้บัญชาการกรม ;ทหารม้าที่ ๒ เป็นผู้บังคับบัญชา แต่งตั้งนายทหารสัญญาบัตร ๓ คน ทำหน้าที่เป็นตุลาการ เมื่อตัดสินเป็นเช่นใดแล้ว ถือเป็นเสร็จเด็ดขาด ไม่มีการอุทธรณ์, ฎีกา / และอีกตัวอย่างหนึ่ง นาย ก. กระทำ ความผิดฐานชิงทรัพย์ของ นาย ข. ในเขตอำเภอป่านี้ ซึ่งอำเภอป่าอยู่ในเขตประกาศ ใ้กฎอัยการศึก และความผิดนี้เป็นความผิดท้ายบัญชีของพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก นาย ก. ไม่จำต้องขึ้นศาลอาญาศึกให้เสียเวลาปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายทหาร แต่ นาย ก. ตกอยู่ในอำนาจศาลทหารในเวลาไม่ปกติ นาย ก. ต้องขึ้นศาลทหารมณฑลทหารบกที่ ๗ (ศาลจังหวัดน่าน) สรุปได้ว่า การที่ทางราชการตั้งศาลอาญาศึกเพื่อเป็นการระงับการ ปราบปรามการ กระทำผิดในยุทธบริเวณเป็นการสำคัญ และความผิดประเภทนี้ไม่ว่าจะ เป็นพฤติการณ์ขัดขวางการปฏิบัติการยุทธ ของฝ่ายทหารหรือจะเป็นพฤติการณ์บ่อนทำลาย กำลังทางทหารก็ตาม สมควรต้องจัดการโดยฉับพลัน จึงสมควรพิจารณาพิพากษาในศาล ของหน่วยทหารในยุทธบริเวณนั่นเอง พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหารจึงได้มีบทบัญญัติ ที่เกี่ยวกับศาลอาญาศึกขึ้น ที่สำคัญก็คือเขตอำนาจของศาลอาญาศึกนี้ มีเฉพาะในเขต อำนาจหน้าที่ของหน่วยทหารทั้งหลายที่ตั้งอยู่ในยุทธบริเวณนั้น จึงเห็นได้ว่าเขตอำนาจ ของศาลอาญาศึกกับเขตอำนาจของศาลในเวลาไม่ปกตินั้นทับรวมกันอยู่ และถ้าหากมี ความจำเป็นจึงขึ้นศาลอาญาศึก มิฉะนั้นก็ต้องขึ้นศาลทหารในเวลาไม่ปกติ

และนอกจากนี้บริ เวณดังกล่าวก็มีเขตอำนาจของศาลพลเรือนครอบคลุมอยู่ด้วย เพราะหากพลเรือนกระทำความผิดที่ไม่เข้าข่ายความผิดท้ายบัญชีของพระราชบัญญัติกฎ อัยการศึกแล้ว ความผิดนั้นก็ขึ้นศาลพลเรือนธรรมดา จากตัวอย่างข้างต้น หากนาย ก. ทำร้ายร่างกาย นาย ข. ไม่ถึงบาดเจ็บ ความผิดนี้ไม่อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติฯ จึง ไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร นาย ก. จึงอยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดน่าน

มีประชาชนบางคนเข้าใจว่า พอมีกี้อาญาเกิดขึ้นในเขตพุทธบริเวณแล้ว บุคคลพลเรือนทั้งปวงตกอยู่ในอำนาจศาลอาญาที่ทันที ความเข้าใจเช่นนี้เป็นความเข้าใจที่ผิด และขัดต่อเจตนาของการตั้งศาลอาญาที่ ที่ต้องการสนับสนุนการรบให้ ได้ผลดี และขัดกับหลักของยุทธการที่จะใช้กำลังทหารให้มากที่สุด ไม่ใช่มารับหน้าที่ ศาลในพุทธบริเวณ

๓.๖ อำนาจของศาลทหารอื่นที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาที่
การพิจารณาพิพากษาคดีที่แทนกันเช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ ๒ กรณี คือ

๓.๖.๑ ในขณะที่ยังมีการรบหรือสถานะสงคราม หรือประกาศ
ใช้กฎอัยการศึกอยู่ ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาที่ผู้มีอำนาจส่งผู้ต้องหาไปยัง
ศาลทหารแห่งอื่นให้ดำเนินการพิจารณาพิพากษาได้ และให้ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดี
เช่นนี้มีอำนาจและหน้าที่ดังศาลอาญาที่

๓.๖.๒ เมื่อหมดภาวะการรบหรือสถานะสงคราม หรือเลิกใช้
กฎอัยการศึก ศาลอาญาที่ยังคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ค้างอยู่ในศาล แต่ผู้
มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลอาญาที่ หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมีอำนาจสั่ง
โอนคดีให้ศาลทหารแห่งอื่นพิจารณาพิพากษาได้ ส่วนคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาที่
แต่ยังมีคดียังค้าง ให้นำไปฟ้องยังศาลทหารแห่งอื่น และให้ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดี
เช่นนี้มีอำนาจและหน้าที่ดังศาลอาญาที่

๓.๗ การอุทธรณ์ฎีกา และการแก้ทนาย

คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลอาญาที่ หรือศาลที่พิจารณาพิพากษา
คดีแทนศาลอาญาที่ตามข้อ ๒.๖ จะอุทธรณ์, ฎีกาไม่ได้เลย นอกจากนี้การแก้ทนาย
ในศาลอาญาที่ หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาที่ก็จะกระทำมิได้

อำนาจของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ แตกต่างจากศาลทหารในเวลาปกติ

๑) การฟ้องคดี

ศาลทหารในเวลาปกติให้อัยการทหาร หรือผู้เสียหาย ซึ่งเป็นบุคคล
ที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา แต่ถ้าผู้เสียหายมิได้เป็นบุคคล

ที่อยู่ในอำนาจศาลทหารแล้ว ต้องมอบคดีให้อัยการทหาร เป็นโจทก์

ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ หรือศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ให้อัยการทหาร เท่านั้นที่มีอำนาจเป็นโจทก์ และผู้เสียหายจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตาม ต้องมอบคดีให้อัยการทหาร เป็นโจทก์

๒) การแต่งตั้งทนาย

ศาลทหารในเวลาปกติให้ผู้เสียหายซึ่งมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาหรือจำเลย แต่งทนายได้ สำหรับผู้เสียหายนั้นต้องเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ดังที่กล่าวมาแล้ว

ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ตามมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหารแต่เดิมนั้นให้จำเลยแต่งตั้งทนายได้ เว้นแต่คดีดังต่อไปนี้ห้ามแต่งตั้ง คือ

ก. คดีที่มีข้อหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๑๔ ถึงมาตรา ๑๘ มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีข้อหาว่าได้กระทำความผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่

ข. คดีที่มีข้อหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๒๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีข้อหาว่าได้กระทำความผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่

ค. คดีที่มีข้อหาว่ากระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีข้อหาว่าได้กระทำความผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่

แต่ปัจจุบันนี้ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๕ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐ เปิดโอกาสให้จำเลยในศาลทหารในเวลาไม่ปกติแต่งตั้งทนายแก่ต่างในคดีทุกประเภทได้ ยกเว้น ศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ห้ามแต่งตั้งทนาย และการแต่งตั้งทนายผู้มีสิทธิ คือ จำเลยเท่านั้น ส่วนผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาเองไม่ได้ ต้องให้อัยการทหาร เป็นโจทก์ จึงไม่มีสิทธิแต่งตั้งทนาย

สำหรับทนายต้องเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ หรือทนายตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด เมื่อทนายได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ให้ว่าต่าง หรือแก้ต่างได้

มีตัวอย่างคดีที่กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งเริ่มคดีนี้เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ และต้องห้ามตามบัญญัติท้ายพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก ทำให้แต่งตั้งไม่ได้ ตามมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร เนื่องจากคดีนี้เป็นคดีที่มีข้อหาว่าควยการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ (ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีข้อหาว่าใดกระทำความผิดอย่างอื่นควยหรือไม่) คดีนี้ คือ คดีวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๕ คดีนี้อัยการศาลทหารกรุงเทพได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๒๐ สำนวนมีผู้ต้องหา ๑๐๖ คน รวมเอกสารประมาณ ๒๐,๐๐๐ หน้า และพันเอก ชาคี นิลกระจำง หัวหน้ากองอัยการศาลทหาร กรมพระธรรมนูญ ไคสังฆ์พงษ์กองทหารรวม ๑๔ คน ในข้อหา ๑) ร่วมกันกระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ ๒) กระทำผิดต่อความมั่นคงของราชอาณาจักร ๓) ครอบครองทรัพย์สิน ๔) มีอาวุธกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย และกระทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมืองโดยมีอาวุธ ๕) บุกรุกในเวลากลางคืน ๖) คอลูกชักขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติราชการหน้าที่ ๗) ขา และพยายามขาเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ๘) มีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับใบอนุญาต และโดยฝ่าฝืนกฎหมาย

ผู้ต้องหาทั้ง ๑๔ คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้คือ ๑) นายสุธรรม แสงประทุม ๒) นายอนุพงษ์ พงษ์สุวรรณ ๓) นายอภิรักษ์ บัวทะภักดิ์ ๔) นายสุรชาติ บำรุงสุข ๕) นายประพนธ์ วังศิริพิทักษ์ ๖) นายวิโรจน์ ตั้งวาณิช ๗) นายมหินทร์ ศันบุญเพิ่ม ๘) นายอารมย์ พงศ์พันธ์ ๙) นายประยูร อัครบวร ๑๐) นางสาว สุชีลา ศันชัยนันท์ ๑๑) นายอรรถการ อุปลัมภากุล ๑๒) นายสุรชาติ พัทธสรวิชัย ๑๓) นายธงชัย วินิจจะกุล ๑๔) นายคงศักดิ์ อาษาภักดิ์ ๑๕) นายสมศักดิ์ เจียมจิระสกุล ๑๖) นายไอริสสา ไอรานันท์ ๑๗) นางสาวเสงี่ยม แจ่มดวง ๑๘) นายเสรี ศิริบุพงษ์ เฉพาะผู้ต้องหาลำดับ ๑ - ๖ ฟ้องขอหาคูหมิ่นองครักษ์ตยาทควย

หัวหน้ากองอัยการศาลทหารไคสังฆ์พงษ์กองรวม ๕๖ คน และจำนำยศคือไว้ชั่วคราว เนื่องจากผู้ต้องหาหลบหนีรวม ๓๒ คน คือ ๑) นายเกรียงกมล เลหาไพโรจน์

๒) นายเจริญชัย แซ่ลี้ ๓) นายจารุพงษ์ ทองสินธุ์ ๔) นายจาตุรงค์ บุญรัตนสุนทร ๕) นายกองเกียรติ คงคา ๖) นายชูศักดิ์ เกื้อกูล ๗) นายณรงค์ ใจเพชร ๘) นายตา เพ็ชรอภิธรรม ๙) นายธีรยุทธ บุญมี ๑๐) นายธีรชัย มฤคพิทักษ์ ๑๑) นายชัชวาลย์ ปทุมวิทย์ ๑๒) นายสมภาค สืบตระกูล ๑๓) นายปริญญา วีโรทัย ๑๔) นายประสาน ลินสวัสดิ์ ๑๕) นายพิเชิขร อำนาจจร ประเสริฐ ๑๖) นายพีระพล ตรียะเกษม ๑๗) นายพลากร พลากุลมณฑล หรือจีระโสภณ ๑๘) นายพินิจ จารุสมบัติ ๑๙) นายบุญส่ง ฐเถร หรือ ฐโลทร ๒๐) นายวิจิตร ศรีสังข์ ๒๑) นายวิเชียร ไวจนวนรณ ๒๒) นายวิรัตน์ กัณฑ์จิราพงษ์ ๒๓) นายสงรณ นิติยารัมพงษ์ ๒๔) นายสุรเทพ โรหิตกุล ๒๕) นายเสกสรร ประเสริฐกุล ๒๖) นายสมาน เลือควงศ์หิค ๒๗) นายอานนท์ อัครธรรม ๒๘) นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์ ๒๙) นายอนุช อภาภิรมย์ ๓๐) นายสววย อูคมเจริญชัยกิจ ๓๑) นางสาวสงวน เบ็ญจางจาร์ ๓๒) นายเหวง ไทจิราการ

คดีนี้มีพันเอก อูทัย ประภาคามิน อัยการศาลทหาร กรุงเทพฯ เป็นผู้ยื่นฟ้อง ผู้ต้องหา และพันตรี ชาณพิชญ์ พรหมปรีชาวุฒิ อัยการผู้ช่วยศาลทหาร กรุงเทพฯ เป็นผู้ว่าความเจ้าของสำนวนสรุปคำฟ้องตอนสำคัญ ๆ ใดว่า เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ถึงวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ทั้งเวลากลางวันและกลางคืน จำเลย ทั้ง ๑๘ คน กับพวกอีกหลายคนที่เหลือยังจับตัวไม่ได้ ใ้ร่วมกันบังอาจตั้งกลุ่มบุคคล หรือคณะบุคคลขึ้น ซึ่งมีความมุ่งหมายที่จะกระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเลิกการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ..... เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ ..... จำเลยทั้ง ๑๘ คน กับพวกอีกหลายคน ที่หลบหนียังจับตัวไม่ได้ ใ้ร่วมกันบังอาจยุยงแนะนำเสี้ยมสอน โฆษณาชวนเชื่อต่อประชาชน ทั้งด้วยวาจาและหนังสือ มีใจความสำคัญโดยสรุปว่า รัฐบาลไม่คิด ทำการปกครองแบบกบฏชู้ชู้หรือประชาชน เป็นพวกนายทุน พวกศักดินา

ทำให้ชาวนา กรรมกร และคนจนไม่ได้รับความเป็นธรรมและเสมอภาค .... ได้
 ร่วมกันบังอาจเผยแพร่ภาพเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม การ เศรษฐกิจ และการ
 เมืองของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งปกครองตามระบอบคอมมิวนิสต์ให้แก่
 ประชาชนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อันเป็นการ โหมโฆษณาชวนเชื่อให้เห็นว่าประเทศที่
 ปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์มีความเจริญก้าวหน้ากว่าประเทศไทย ที่ปกครองด้วย
 ระบอบประชาธิปไตย ..... ได้ร่วมกันยุยงและจกัให้กรรมกร โรงงานต่าง ๆ เช่น
 โรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ โรงงานอาหาร โรงแรมดุสิตธานี เป็นต้น เกิดการร่วมกัน
 หยุดงานเพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศปั่นป่วน ..... เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๕ เวลา
 กลางวัน จำเลยที่ ๑ - ๒ กับนายบุญชาติ เสถียรธรรมณี ซึ่งขณะนี้ถูกฟ้องเป็นจำเลย
 ในความผิดเดียวกันกับฟ้องข้อ ๒ นี้ ก็คืออยู่ระหว่างพิจารณาของศาลอาญา ได้ร่วมกัน
 บังอาจจัดแสดงละครล้อเลียนเหตุการณ์ที่นายชุมพร พุ่มไ้มยะ กับนายวิชัย เกตุศรีพงษา
 ถูกคนร้ายฆ่าแล้วแขวนศพ ที่จังหวัดนครปฐมให้ประชาชนชม โดยจำเลยที่ ๓ กับจำเลย
 ที่ ๒ แสดงเป็นตัวถูกแขวนคอ ซึ่งจำเลยกับพวก ร่วมกันจกัให้จำเลยที่ ๓ แต่งกายด้วย
 เสื้อผ้าสีทึบดำทึบเขียวคล้ายเครื่องแบบทหารชุดฝึก และคนแต่งใบหน้าจำเลยที่ ๓ ให้
 ดูคล้ายพระพักตร์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมงกุฎราชกุมาร
 องค์รัชทายาท ในฉลองพระองค์ชุดเครื่องแบบนักเรียนนายร้อยคันทนุญ ถูกแขวนคอ ทั้งนี้
 โดยจำเลยเจตนาให้เป็นที่น่าเกลียดน่าชังและเหยียดหยามเกียรติยศของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมงกุฎราชกุมาร อันเป็นการดูหมิ่นองค์รัชทายาทในรัชกาลปัจจุบัน
 .... ขอให้ศาลลงโทษตามพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ.๒๕๕๕
 มาตรา ๓, ๔, ๕, ๖, ๑๒ ที่แก้ไขแล้ว ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒, ๑๑๓
 ๑๑๔, ๑๑๖, ๑๑๗, ๑๓๘, ๑๔๐, ๒๑๕, ๒๑๖, ๒๕๘, ๒๕๙, ๓๖๔, ๘๐, ๘๓ และ ๘๑
 พระราชบัญญัติอาวุธปืน พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗, ๑๒ กับขอให้ศาลได้โปรดริบเอกสาร
 อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิด ของกลางที่จำเลยใช้ในการกระทำผิด
 และมีไว้เป็นความผิดเสียด้วย

คดีนี้มีองค์คณะตุลาการประกอบด้วย พลอากาศตรี สรร เสรีญ วาณิช เจ้ากรม
สวัสดิการทหารอากาศ เป็นประธานตุลาการ นาวาเอก บุญเอก ผลประไพ หัวหน้า
กองทะเบียนพล กรมกำลังพลทหารเรือ เป็นตุลาการ และพันเอก พิบูลย์ จันทโรจน์วงศ์
หัวหน้าตุลาการพระธรรมนูญฝ่ายศาลทหารกรุงเทพ เป็นตุลาการพระธรรมนูญ คดีนี้จำเลย
ทั้ง ๑๘ คน ให้การปฏิเสธพร้อมทั้งแถลงในข้อกฎหมายว่าศาลทหารไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนี้

ซึ่งขณะนี้คดีนี้ยังอยู่ระหว่างพิจารณาคดีในศาลทหารกรุงเทพ ผลการพิจารณา
และคำพิพากษานั้นยังไม่แล้วเสร็จเด็ดขาด แต่ที่ไต่ถามคดีนี้เป็นตัวอย่างว่าคดีนี้เดิม เป็น
คดีที่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา ๕๕ (ก่อนการแก้ไข) ที่ระบุ
ไว้ว่า ศาลทหารในเวลาไม่ปกติให้จำเลยแต่งตั้งทนายได้ เว้นแต่คดีดังต่อไปนี้ห้ามตั้ง
ทนาย ..... (๒) คดีที่มีข้อหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๑๐๗ ถึงมาตรา ๑๒๕ แห่ง
ประมวลกฎหมายอาญา ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีข้อหาว่าไต่กระทำความผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่
(๓) คดีที่มีข้อหาว่าควยการ กระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีข้อหาว่าไต่กระทำความ
ผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่

คดีนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากนักกฎหมายทั่วไปว่า "ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดีนี้
หรือไม่" เพราะจำเลยสู้ในประเด็นที่ว่า "ศาลทหารไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนี้" และ
ปฏิเสธทุกข้อหา ประกอบกับคดีนี้ห้ามแต่งตั้งทนายด้วย จึงมองดูว่าน่าจะไม่เป็นธรรมแก่
ฝ่ายจำเลยซึ่งบางคนไม่รู้กฎหมายดีพอ ต่อมาจึงได้มีคำสั่งคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๕ ลงวันที่ ๘
พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๐ ให้ยกเลิกมาตรา ๕๕ นี้เสีย และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
คือ ..... ศาลทหารในเวลาปกติ และศาลทหารในเวลาไม่ปกติให้จำเลยแต่งตั้งทนายได้...
จะเห็นว่าคณะปฏิวัติช่วยให้ความเป็นธรรมแก่จำเลยขึ้นอีกมาก จะได้ไม่เป็นที่วิจารณ์ไปใน
ทางที่ไม่ดี แต่คดีนี้จะเสร็จเด็ดขาดในศาลเดียว เพราะในประกาศคณะปฏิวัติฉบับเดียว
กันนี้เอง ได้สั่งห้ามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ห้ามอุทธรณ์, ฎีกา
สำหรับปัญหากฎหมายที่ว่า "คดีอยู่ในอำนาจศาลทหาร" หรือไม่นั้น อยู่ที่ศาลจะวินิจฉัย
ชี้ขาดต่อไป

(สำเนา)

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๔

เล่ม ๕๔ ตอนที่ ๑๐๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๐

ประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ ๒๕

.....

โดยที่คณะปฏิวัติพิจารณาเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วย
 ธรรมนูญศาลทหารที่ห้ามมิให้จำเลยแต่งตั้งทนายในคดีบางประเภทซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณา
 พิพากษาของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ โดยเปิดโอกาสให้จำเลยแต่งตั้งทนายแก้ต่าง
 ในคดีทุกประเภทได้ หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร
 พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๔)
 พ.ศ. ๒๕๑๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๕๕ ศาลทหารในเวลาปกติ ให้ผู้เสียหายซึ่งมีอำนาจเป็นโจทก์
 ฟ้องคดีอาญาได้ตามมาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง แต่งทนายได้

ศาลทหารในเวลาปกติและศาลทหารในเวลาไม่ปกติ ให้จำเลยแต่งตั้งทนายได้
 ทนายต้องเป็นทนายความตามกฎหมายว่าด้วยทนายความหรือทนายความที่
 กระทรวงกลาโหมกำหนด เมื่อทนายได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ให้ว่าต่างหรือแก้ต่างได้

ศาลอาญาสี่กหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาก็ตามมาตรา ๕๐
 และมาตรา ๕๓ ห้ามแต่งตั้งทนาย"

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร
 พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๔)
 พ.ศ. ๒๕๑๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๒๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๓ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาปกติ โจทก์หรือจำเลยอุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายในสิบห้าวัน ผู้มีอำนาจแต่งตั้งตุลาการตามมาตรา ๓๐ หรือผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ อุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ และศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๓ ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา"

ข้อ ๓ บรรร คาคคีที่ตองห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๕๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ถ้าได้ยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาไว้แล้วก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์หรือฎีกานั้นต่อไปได้ หรือถ้าศาลทหารชั้นต้นหรือศาลทหารกลางได้พิพากษาหรือมีคำสั่งแล้วก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ และยังอยู่ในระหว่างระยะเวลาที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาได้ ให้มีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาได้ต่อไปตามกฎหมายก่อนวันที่ใช้บังคับประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ แต่ทั้งนี้ เมื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลหนึ่งศาลใดแล้ว ให้คดีนั้นเป็นที่ลุด

ข้อ ๔ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๐

(ลงชื่อ) พลเรือเอก สงัด ชลออยู่

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

๓) การอุทธรณ์ และฎีกา

ในศาลทหารในเวลาปกติผู้มีสิทธิอุทธรณ์, ฎีกา มี ๔ ฝ่าย คือ

- ก. โจทก์
- ข. จำเลย
- ค. ผู้อำนวยการแต่งตั้งตุลาการ
- ง. ผู้อำนวยการสั่งลงโทษ

ส่วนในศาลพลเรือน โจทก์ และจำเลย เท่านั้นที่มีสิทธิอุทธรณ์ หรือฎีกา และอายุความในการอุทธรณ์หรือฎีกาในศาลทหารนั้น โจทก์ หรือจำเลยอุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง เมื่อเปรียบเทียบกับศาลพลเรือนแล้ว อายุความอุทธรณ์ตรงกันคือภายใน ๑๕ วัน แต่อายุความฎีกาต่างกัน คือ ของศาลพลเรือนมีกำหนดภายใน ๑ เดือน ส่วนผู้อำนวยการแต่งตั้งตุลาการ หรือผู้อำนวยการสั่งลงโทษ อุทธรณ์หรือฎีกาได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้จำเลยฟัง

ในศาลทหารในเวลาไม่ปกตินั้น ได้มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๕ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ประกาศไว้ว่า คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทหารในเวลาไม่ปกติ และศาลอาญาศึก หรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึก ห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา.

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย